

ЗМІСТ

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА.....	1
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА.....	2
ЕКОНОМІКА.....	3
ЕНЕРГЕТИКА.....	4
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА.....	5
СОЦІОЛОГІЯ.....	7
ПОДІЇ ЦЕНТРУ РАЗУМКОВА.....	8

ПРО КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ

Не встигла «охолонути» робота Конституційної комісії, яку Президент Петро Порошенко своїм указом створив на початку березня 2015 року, як в українському інформпросторі та політикумі знову поповзли чутки про чергову зміну Конституції. Громадяни не можуть визначитися в необхідності коригування Основного закону, оскільки не знають своїх базових конституційних прав. За результатами опитування Центру Разумкова у 2015 році, лише 10% українців знайомі з текстом Конституції, а 40% – в очі не бачили Основний закон.

У кінці серпня 2015 року Верховна Рада в першому читанні ухвалила зміни до Конституції в частині децентралізації. За словами президента і прем'єра (Володимир Гройсман за сумісництвом – ще й голова Конституційної комісії), проект істотно розширює права місцевої влади. Але, разом з цим, підсилює

президентську вертикаль і закріплює за Донбасом особливий статус. Норми цього проекту викликали стільки протиріч в суспільстві, що 31 серпня 2015 року в день його прийняття під стінами Ради загинули четверо нацгвардійців.

Про внутрішню кухню роботи Конституційної комісії, проблеми судової реформи, відмінність Петра Порошенка від інших президентів і ідеальну українську заступник голови Конституційної

комісії, науковий консультант з правових питань Центру Разумкова Віктор Мусіяка.

Повна версія [частини 1](#),
[частини 2](#)

Науковий консультант з правових питань Центру Разумкова
Віктор МУСІЯКА

УКРАЇНЦІ: ПРАВИ-ЛІВИ

Центр Разумкова нещодавно провів масштабне соціологічне дослідження, покликане з'ясувати особливості самоідентифікації українців та їх цінності, виявивши цікаву річ: політична «правизна» в Україні корелює з позитивними етнічними стереотипами стосовно українців, а політичне «лівацтво» – з негативними.

Такі дані перегукуються з уявленням про «лівих» як проросійську силу. І це одна з основних причин, яка дає мало голосів на виборах лівим проектам.

Можна сказати, що ліві ідеї, принаймні в тому вигляді, як вони представлені в Україні, передбачають певне дистанціювання від української ідентичності. Хоча на початку ХХ століття було навпаки – ідея незалежності України тоді формувалася і підтримувалася переважно лівими політичними партіями і в рамках лівого політичного дискурсу. Мабуть, зараз проблема у тому, що ліві політичні ідеї розглядаються – в тому числі й

нашими громадянами – як такі, що пов'язані в громадській думці з ідеями відновлення Радянського Союзу чи об'єднання з Росією.

Подібно, «лівацтво» більше притаманне людям старшого покоління, ніж молодим.

Відмінності у ціннісних орієнтаціях та ідентичності представників старшого і молодшого поколінь свідчать про те, що коли свідомість старшого покоління великою мірою сформована під впливом соціальних реалій та ідеологем радянської доби, то свідомість молодшого покоління більшою мірою відповідає реаліям сьогодення. Молоді люди рідко ідентифікують себе як громадяни колишнього Союзу (у наймолодшій віковій групі – лише 8%), тоді як серед тих, кому понад 60 років, таких 46%.

Свідомість молодих людей характеризується, з одного боку, вищим рівнем патріотизму, з іншого – респонденти молодшого віку рідше висловлюють нетолерантність до емігрантів, людей іншої релігії, носіїв інших мов. Значимість демократії для представників молодшої та середньої вікових груп є вищою у порівнянні з представниками старших груп. Що молодші респонденти, то частіше вони підтримують тезу про корисність конкуренції.

Повна версія [тексту](#)

Заступник директора соціологічної служби
Центру Разумкова
Михайло МИЩЕНКО

Національна безпека і оборона

НАТО НЕ БУДЕ ВОЮВАТИ ПРОТИ ЯДЕРНОЇ НАДДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ УКРАЇНУ

Росія протягом двох років була спіймана на порушенні всіх ключових положень «Мінська». Зараз Росія фактично вбила «Мінськ», ввівши рубль в ОРДЛО, визнавши документи і особливо експропріюючи українські підприємства. Це означає, що стратегія Росії змінилася. Початковою стратегією було за допомогою «Мінська» зробити так, щоб Берлін, Париж і Вашингтон змусили Україну інтегрувати ОРДЛО на умовах, які б знищили український суверенітет. Це не спрацювало. Також не вийшло у них спровокувати українські війська на необачні дії. І українські Збройні сили зараз сильніші, ніж були. Це означає, що Росії не так легко для починати новий наступ, як в січні 2015 року.

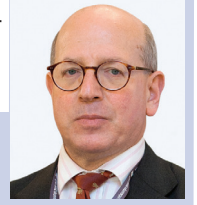
Таким чином, я думаю, вони змінили стратегію. Щось схоже вони робили з різних причин в Абхазії. Нова стратегія ґрунтується на поділі. Вони створили ситуацію, коли Порошенко був зобов'язаний ввести офіційну блокаду, в результаті чого Україна понесе збитки. Можна сперечатися щодо того, чи

перебільшуються наслідки цього, але в будь-якому випадку економічна шкода буде, і росіяни можуть примножити цей збиток.

Варто усвідомлювати, що в Україні немає ніякої можливості вступити в НАТО, або щось, подібне до НАТО, поки триває конфлікт з Росією. Немає ніякого сценарію, за яким 28 країн-членів можуть погодитися гарантувати безпеку Україні, як вони гарантували Латвії, коли відбувається конфлікт і коли Росія протистоїть цьому статусу. Така політична реальність, і Україні треба це прийняти. Фокусуватися потрібно на підвищення ефективності підтримки НАТО і союзниками українських Збройних сил.

Повна версія [тексту](#)

Консультант Центру Разумкова
з міжнародної безпеки
Джеймс ШЕРП

НАВЧАННЯ РФ І БІЛОРУСІ ЗАХІД-2017. ГОТУЄТЬСЯ НАСТУП?

Відбувається масове розгортання військ біля кордону України і нарощування потенціалу першого та другого армійського корпусів на території Донбасу. Олександр Турчинов заявив, що спільні військові навчання Росії і Білорусі Захід-2017 можуть бути підготовкою до наступальної операції.

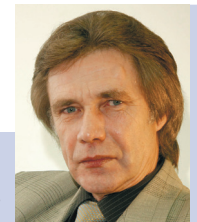
Ми про це говоримо, починаючи з 2015 року, щойно з'явилися так звані Мінські угоди. Говоримо про те, що одним з проміжних етапів може бути військова агресія. І до таких експертних оцінок прислухалося Міністерство оборони. Ще з 2015 року вони почали готуватися з урахуванням такого ризику. Проте тут не можна будувати прогнози, станеться це чи ні. Наскільки ризик буде реалізований, залежить від дуже багатьох чинників: політичної готовності Росії, наявності ресурсів, можливої попереджувальної або відповідної реакції Заходу.

Весь цей пасьянс необхідно викласти на картковий стіл і подивитися, що буде.

Дуже часто навчання використовуються для демонстрації сили і шантажу: щоб такою демонстрацією змусити політичне керівництво України піти на якісь поступки. Якщо політичними методами цього зробити не вдається, то не виключений варіант прямого застосування збройних сил.

Повна версія [тексту](#)

Директор військових програм
Центру Разумкова,
Микола СУНГУРОВСЬКИЙ

У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПЕРСПЕКТИВИ ГУАМ Є ПІДСТАВИ ОЦІНЮВАТИ СКЕПТИЧНО

У жовтні 2017 року виповниться 20 років з дня заснування ГУАМ. За час існування організації важко пригадати хоча б один проект в економічній, політичній чи безпековій сфері, який би був успішно реалізований. Не маючи історії успіху, важко прогнозувати перспективи розвитку.

Співдиректор програм зовнішньої
політики та міжнародної
безпеки Центру Разумкова
Олексій МЕЛЬНИК

Можна було б говорити про об'єднання зусиль трьох країн – України, Молдови та Грузії – у міжнародних організаціях, але виникнуть проблеми із визначенням єдиної позиції через Азербайджан, який перебуває у міждержавному конфлікті із Вірменією. Тому у сфері безпеки перспективи ГУАМ можна оцінювати скептично.

Оцінюючи кроки чотирьох урядів у напрямку створення зони вільної торгівлі, варто сказати, що це дає невеликий шанс для оптимізму, оскільки йдеться про найменш конфліктний напрямок співпраці. Але для цього потрібна політична воля усіх чотирьох країн, а також готовність однієї із них взяти на себе лідерство.

Повна версія [тексту](#)

ЗАГРОЗИ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАНЬ РФ «ЗАХІД-2017» ДЛЯ УКРАЇНИ

Російські військові навчання «Захід-2017», які пройдуть восени поточного року, можуть бути використані і для прямої агресії, і для диверсійних дій. Нагадаю, аналогічні побоювання були і в 2016 році, коли проходили військові навчання «Кавказ 2016» (проводилися поблизу східних кордонів України в Південному військовому окрузі Росії, штаб якого знаходиться в Ростові-на-Дону).

Це говорить про те, що Росія постійно створює приводи для того, щоб чинити на нас тиск різними способами – інформаційним, військовим, економічним і т.д. Створення таких численних угруповань біля наших кордонів, та ще й при наявності двох плацдармів –

Криму і Донбасу – істотно підвищує ризики для України.

Чи можливе використання цих угруповань для масштабного наступу на Україну? Все можливо. Однак зазначу, що не потрібно ставитися до цього як до прогнозу (що станеться обов'язково саме так). До цього потрібно ставитися як до ризиків, до яких потрібно бути готовими і на які Києву необхідно реагувати. Якщо противник відчує, що йому протистоїть велика сила, то ризики будуть зводиться до нуля. У зв'язку з цим, можна поради́ти тому, що наш Генштаб і Міністерство оборони вищезгадані ризики оцінили і вжили відповідних заходів щодо посилення нашого угруповання.

Великий мінус полягає в тому, що недооцінюється роль суспільства – добровольчий і волонтерський рухи – в цій справі. Якби держава не боялася власного народу більше, ніж Росії, вона могла б дії цих рухів звернути собі на користь і підвищити не тільки

обороздатність країни, а й довіру до влади.

Повна версія [тексту](#)

*Директор військових програм Центру Разумкова,
Микола СУНГУРОВСЬКИЙ*

З РОСІЄЮ НЕМОЖЛИВО ПОБУДУВАТИ ЖОДНУ СИСТЕМУ БЕЗПЕКИ

Шанси на успіх «Мінську-2» дуже малі, так як сторони конфлікту дотримуються протилежних позицій. Росія намагається приєднати до України ОРДЛО на своїх умовах. Головна умова Кремля – фактична автономія окупованих територій і право впливу на зовнішню політику України. Мета Росії – не випустити Україну зі своєї орбіти. Навіть якщо імперські плани не реалізуються, то хоча б перетворити Україну в буферну країну-сателіт. Окуповані території Донецької та Луганської областей грають роль якоря, який повинен не пустити нашу країну в європейський простір. Україна має абсолютно протилежні цілі. Вона хоче бути незалежною, суверенною і йти європейським курсом свого розвитку. В цьому плані позиції сторін несумісні.

Своєю чергою пункти мінських домовленостей випи-сані таким чином, що окремо їх ще можна розглядати. Але якщо виконувати пункти в зазначеному там порядку, то до того як Україна отримає територіальну цілісність, вона втратить суверенність. Тобто Росії не обов'язково доводити Мінський процес до кінця. Тому що відновлення кордону – це останні пункти, а до цього – амністія бойовиків і вибори. Дуже велика ймовірність, що за такого сценарію на цьому все і закінчиться. Наприклад, після виборів на окупованих територіях їх вже легітимна влада може попросити допомоги у Росії, а далі – сирійський варіант з прямим введенням військ (швидше за все, російські «миротворчі» сили). Це відкриє для Росії широке поле для маневру. А то, що ніхто в світі не

визнає «вибори» – це Росію не хвилюватиме. Як не хвилює її невизнання Південної Осетії, з якої вона уклала військовий союз.

Є такий фільм Чарлі Чапліна «Малюк», знятий ще в 1921р. Сценарій простий. Скляр залишився без роботи. Він знаходить хлопчину, який бігає по місту і б'є вікна. А скляр йде за хлопцем і вставляє вікна. Так Росія і діє. Вона створює точки нестабільності по всьому світу, щоб сказати: тільки ми можемо вирішити ваші проблеми! Створення точок нестабільності є способом Росії впливати на локальну та регіональну політику. Якщо такі точки розкидаються по декількох регіонах, то це спосіб впливу на глобальну політику. Під впливом на політику я розумію не тільки бойові дії і жертви в такому регіоні, але і хвилі міграції, які вдаряють по віддалених регіонах, як це було з ЄС, і загострять питання інтеграції/дезінтеграції, економічні проблеми.

ЄС і США не хочуть конфліктувати з країною, яка володіє ядерною зброєю. Але коли говорять, що Росія – це країна, без якої неможливо побудувати світову систему безпеки, то я не згоден. Росія – це країна, з якою неможливо побудувати ніякої система безпеки. Це акула на пляжі. Ми ж не призначаємо акулу елементом системи безпеки пляжу.

Повна версія [тексту](#)

*Директор військових програм
Центру Разумкова, Микола СУНГУРОВСЬКИЙ*

ЯК ПЕРЕКОНАТИ ЄВРОПУ ПОСИЛИТИ САНКЦІЇ ПРОТИ АГРЕСОРА

Для того, щоб переконати Європу посилити санкції проти РФ, Україна перш за все повинна показати себе надійним партнером - суб'єктом, який чітко переслідує свої цілі, є прогнозованим. Будь-який донор, який допомагає іншому партнерові, має розуміти, чим це для нього завершиться, бачити якусь додану вартість для себе. Це якщо говорити бізнесовими поняттями, котрі такі близькі західному світові. Але тут потрібно врахувати, що вигоду можна вимірювати не лише грошима. Та в будь-якому разі вона має бути достатньо помітна.

Допомога Заходу не береться нізвідки. Гроші, які держави втрачають внаслідок введення санкцій проти Росії та які надають нам як фінансову допомогу, беруть з податків громадян цих країн. І за ці кошти уряди перед населенням звітують. Відповідно, потрібно наводити аргументи доцільності витрачання коштів. Тобто, у підсумку і платники податків мають бачити якусь користь для себе.

Може йтися про те, що за рахунок посилення допомоги Україні європейці отримають більш мирну, більш стабільну ситуацію в регіоні, який поряд з кордонами Євросоюзу. Крім того, можемо запропонувати бонуси від партнерства, до прикладу, в гуманітарній чи продовольчій сфері.

Але для того, щоб нам повірили, держава повинна показати, що вона справді рухається вперед, розвивається, реформи йдуть, триває боротьба з корупцією. Відповідно, гроші цих західних платників податків не проїдають, не крадуть, а використовують для отримання результату, користь від якого буде для обидвох сторін.

Повна версія [тексту](#)

*Директор військових програм
Центру Разумкова, Микола СУНГУРОВСЬКИЙ*

Економіка

ДЛЯ ЛОНДОНСЬКОГО СУДУ ВІЙНА – НЕ АРГУМЕНТ, ЩОБ НЕ ВІДДАВАТИ БОРГИ

Високий суд Лондона ухвалив рішення про те, що Україна зобов'язана виплатити Росії номінальну вартість єврооблігацій в сумі \$3 млрд і нараховані відсотки. Хоча дане рішення не остаточне, адже Україна може подавати апеляцію, змінити його швидше за все не вийде. Навряд чи судові інстанції Англії підуть на створення прецеденту, що за борги можна не платити, навіть враховуючи війну. Існують певні базові принципи, яких вони дотримуватимуться незалежно від будь-яких політичних аспектів.

Проте зобов'язання виплачувати борг не означає, що тепер Україна вмить повинна перерахувати \$3 мільярди на рахунки російського уряду.

За умови грамотного підходу, з часом ситуацію можна виправити. Тобто Україна могла б добиватися того, щоб ці \$3 мільярди стали запорукою контрпретензій України, пов'язаних з діями РФ на території України, та збитками, завданими у процесі підтримки

сил, які призводять до руйнування інфраструктури й міст на Донбасі.

Частина провини української сторони є у тому, що вона занадто довго зважувалась та розмірковувала, тоді як всі процедури щодо компенсації збитків потрібно було робити раніше. Втрачено багато часу. Процедури й без того займають кілька років, тому зараз Україна не в найкращому становищі. Слід розуміти, якщо країна не сплачує борги, це позначається на кредитному рейтингу і потім їй буде важко аргументувати свою платоспроможність.

Повна версія [тексту](#)

*Науковий консультант з економічних питань
Центру Разумкова
Володимир СІДЕНКО*

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ГУАМ

Сучасність країни визначається її інтегрованістю в економічні мережі. Тому розмови і наміри про розширення зон вільної торгівлі країн ГУАМ є позитивним явищем. Однак їм ГУАМ треба рухатися ще далі, а саме долучатися до так званого нового Шовкового шляху – транспортного маршруту, який має з'єднати Китай із Євросоюзом. Було б дуже доречно і корисно, якби наміри розширення і посилення зв'язків у рамках ГУАМ чи з іншими країнами на теренах колишньої СНД розглядалися відразу у контексті входження у серйозні інфраструктурні трансконтинентальні

проекти. Один із маршрутів нового Шовкового шляху якраз буде задіювати Азербайджан, Грузію, Україну – майже всі країни ГУАМ. Молдова також цілком могла б до цього долучитися.

Повна версія [тексту](#)

Директор економічних програм
Центру Разумкова
Василь ЮРЧИШИН

КИТАЙЦІ ЛЮБЛЯТЬ УКРАЇНСЬКЕ: ЗА ОСТАННІ РОКИ ЕКСПОРТ УКРАЇНСЬКОЇ АГРОПРОДУКЦІЇ ДО КИТАЮ ЗРІС У 12 РАЗІВ

Одним із найбільш перспективних ринків у всьому світі вважається китайський. Зараз тут особливо успішно продається сільськогосподарська продукція з України. З 2012 року обсяги зовнішньої торгівлі з цією країною щороку зростають, після того, як Україна почала втрачати російські ринки збуту.

У 2015 році за показниками експорту-імпорту Китай посідав третє місце серед наших торговельних партнерів. У 2016-му за експортом ми децю втратили свої позиції й посіли шосте місце, але за імпортом опинилися на другому. У загальному експорті України Китай займає 5%. Торік ми продали до цієї країни товарів на 1,83 мільярда доларів США, а імпортували на 4,69 мільярда. Тобто зараз ми стали більше завозити китайських товарів. Однак загалом торгівля України із КНР має позитивну тенденцію, бо ця країна входить до кола наших головних партнерів.

Серед основних товарних груп за 2016 рік на першому місці були руди, шлаки і зола (34,7% від загального експорту до КНР). На другому місці – зернові культури (25,3%).

Цікаво, що з 2014 року поставки українських зернових почали зростати й поступово витісняти продукцію машинобудування. Водночас у Китаї зріс попит на українські харчові продукти.

Повна версія [тексту](#)

Експерт економічних програм
Центру Разумкова
Катерина МАРКЕВИЧ

Енергетика

ЧИННА МОДЕЛЬ НАРАХУВАННЯ СУБСИДІЙ НЕЕФЕКТИВНА І НЕ СТИМУЛЮЄ ЕКОНОМИТИ СВІТЛО, ГАЗ І ВОДУ

Монетизацію субсидій слід проводити оперативно, а не за три-чотири роки, як планують у Мінсоцполітики. Мабуть, чиновникам цікавіше «крутити» ці десятки мільярдів гривень, перекидаючи їх з бюджету на комерційні структури і навпаки.

Монетизацію субсидій можна провести доволі швидко: потрібне бажання. Модель повинна передбачати відкриття рахунків для малозабезпечених, але важливо перевірити, хто реально належить до цієї категорії. Цим повинні займатися відповідні служби, які стежитимуть, щоб у всіх були встановлені лічильники, відкриті рахунки.

Сьогодні ж, громадяни, які отримують субсидії, абсолютно не зацікавлені в економії: чим більше вони споживають, тим більша нараховується їм субсидія.

Чинна система виплати субсидій – абсолютно неефективна і витратна модель. Головна її мета – не

забезпечити економне споживання ресурсів, а дати можливість чиновникам маніпулювати фінансовими потоками.

Наївно розраховувати на ефективні кроки нинішніх чиновників в інтересах населення. Потрібна активізація громадянського суспільства. Тоді, можливо, відбудуться зрушення.

Зараз у планах Мінсоцполітики – до 2018 року скоротити на третину число одержувачів субсидій.

Повна версія [тексту](#)

Директор енергетичних програм
Центру Разумкова
Володимир ОМЕЛЬЧЕНКО

НОВИЙ ГАЗОПРОВІД ЯК ФАКТОР ПОСИЛЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Новий газопровід повинен об'єднати газотранспортні системи (ГТС) Польщі та України. Його будівництво має завершитися до 2020 року. З української сторони проектом займається державний оператор газотранспортних систем України «Укртрансгаз», з польської – компанія Gaz-System S.A. Інтерконектор включатиме газопровід довжиною 1,5 км від польського села Нермановіце до польсько-українського кордону, а також українську ділянку «труби» від

кордону до газосховища «Більче-Волиця – Угерсько» довжиною 110 км. Реалізація проекту дасть змогу перекачувати з Польщі в Україну до 8 млрд кубометрів газу на рік, а з України в Польщу – до 7 млрд кубів на рік. Зараз максимальна технічна пропускна здатність поставок газу з Польщі в Україну – 1,5 млрд кубометрів на рік. Ціль проекту – з'єднати українську і польську ГТС через інтерконектор. А через польську ГТС приєднати ще однією «трубою»

українську ГТС до газотранспортної системи Євросоюзу. Таким чином, Україна має отримати нові можливості для енергетичної незалежності від російського газу. Завдяки цій «трубі» Україна зможе купувати газ із недавно збудованого польського LNG-терміналу в Świnoujście. Це розширить можливості України для диверсифікації поставок газу.

Сьогодні ми з'єднані з газотранспортною мережею Євросоюзу через мережі Угорщини, Словаччини і Польщі. Нова «труба» дозволить Україні диверсифікувати постачання газу і посилити енергетичну

безпеку, а Польщі – заробити на транзиті «блакитного палива». Україна не купує газ із Росії від початку 2016 року, проте купує його зі Словаччини, Угорщини і Польщі. Цікаво, що купувати російський газ із країн ЄС виходить дешевше і надійніше, ніж безпосередньо з Росії.

Повна версія [тексту](#)

Директор енергетичних програм
Центру Разумкова Володимир ОМЕЛЬЧЕНКО

ЩО ДАСТЬ ЗАКОН ПРО РИНОК ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ СПОЖИВАЧУ

Новий закон «Про ринок електроенергії», який нещодавно ухвалила Верховна Рада, є позитивним кроком для того, щоб розвинути конкурентний ринок, проте цього недостатньо, адже необхідний подальший рух у назначеному напрямку.

Ухвалений закон є прогресивним, але рамковим. Для того, щоб він почав працювати, потрібне ухвалення ще великої кількості підзаконних актів.

Плюсами прийнятого закону є:

- поглиблення ринкових відносин на енергетичному ринку;
- посилення конкуренції, залучення капіталу для інвестицій;

- можливість вибору у громадян – споживачами обиратиметься постачальник на конкурентних засадах.

Безумовно, доопрацювати документ потрібно. Так, не зовсім зрозумілі механізми субсидування «зеленої» енергетики. Тут присутнє перехресне субсидування, насамперед, за рахунок атомної енергетики. Є питання і по найбільш дешевій атомній генерації. Незрозуміло, яким чином вона зможе конкурувати за цінами в умовах фактично монопольного ринку. Поки незрозуміло, і ніхто про це не говорить, як в Україні будуть демонополізувати ринок, без чого складно досягти вірних цілей, які означив ухвалений закон.

Повна версія [тексту](#)

Директор енергетичних програм
Центру Разумкова Володимир ОМЕЛЬЧЕНКО

ЗА ОСТАННІ РОКИ СПОЖИВАННЯ БЛАКИТНОГО ПАЛИВА УКРАЇНОЮ ЗНИЗИЛОСЯ ВДВІЧІ

Доведені запаси газу в Україні на сьогодні складають трохи більше ніж трильйон кубічних метрів. Якщо врахувати, що рівень видобутку – 20 мільярдів кубометрів на рік, то цього запасу має вистачити на 50 років. А за півстоліття може бути і нові родовища розвідано і нові технології видобутку раніше не доступних запасів винайдено.

Нещодавно єдине в Україні геологорозвідувальне судно «Іскатель» уже виявило нові запаси газу на двох із восьми ділянок Північно-західного шельфу Чорного моря, це в районі Одещини. Як повідомив т. в. о. голови Державної служби геології та надр України Микола Бояркін, там є, як мінімум, 40 мільярдів кубометрів блакитного палива.

У 2010-му та 2011-му ми споживали орієнтовно 60 мільярдів кубометрів на рік, однак в 2015-му нам знадобилося всього 32 мільярди кубометрів. Тобто маємо скорочення споживання блакитного палива вдвічі. І на наступні роки оцінюємо споживання на рівні 30 – 35 мільярдів кубометрів. Газу власного видобутку

є 20 мільярдів кубометрів, а докупити треба ще лише 10 - 15 мільярдів.

Таким чином припинення постачання російського газу в Україну, не становить для нас жодної проблеми. Оскільки НАК організував реверс газу з Європи, ми спокійно можемо обійтися без російського газу. Завдяки закупівлі газу у європейських постачальників з 2014 року країна змогла зекономити 400 мільйонів доларів. Хоча загалом Україна розглядала можливість купівлі певного обсягу російського газу, але на своїх умовах. НАК не вдовольняє принцип «бери або плати», передбачений чинним контрактом. Крім того, є вимога не постачати через територію України без нашої згоди газ на окуповані території.

Повна версія [тексту](#)

Провідний експерт
енергетичних програм Центру Разумкова
Віктор ЛОГАЦЬКИЙ

Зовнішня політика

РОСІЙСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА ЕКСПАНСІЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАЦДАРМ

Трирічна російсько-українська гібридна війна, яка розпочалась в лютому 2014р. з анексії Криму та триває нині на Донбасі, не є якимось другорядним, периферійним конфліктом на узбіччі європейського континенту. Ця війна несе не лише загрозу державності України, а й Західному світу, зокрема, єдності ЄС, політичному устрою Європи. Європейці опинилися критично вразливими як від внутрішніх проблем, так і від силової «гібридної» політики Кремля, головною складовою якої є потужна інформаційна експансія.

Нині йдеться вже не про «відсіч західного впливу» на пострадянському просторі – «зоні привілейованих інтересів» Кремля, а про ведення масштабної гібридної експансії саме на теренах ЄС з

метою максимального послаблення/фрагментації (розвалу) ЄС і переформатування усталеного європейського політичного устрою за російським сценарієм. Все це відбувається на фоні тотальної девальвації глобальної і регіональної структур безпеки.

[Завантажити повний текст статті в pdf](#)

[Джерело](#)

Співдиректор програм зовнішньої
політики та міжнародної безпеки
Центру Разумкова
Михайло ПАШКОВ

УКРАЇНА-РОСІЯ: СТРАТЕГІЯ СУСІДСТВА

Не настільки складно спрогнозувати основні негативні тренди в українсько-російських відносинах на найближчу перспективу – «відкладена проблема» Криму, тліючий конфлікт на Донбасі, консервація «заморожених» політико-дипломатичних відносин, подальше скорочення товарообігу, обмеження контактів у всіх сферах, енергетичне протистояння, інформаційна конфронтація, розгортання війни в кіберпросторі, перенесення конфлікту в міжнародні суди. Іншими словами, відносини Києва і Москви «дна» ще не досягли.

За роки війни було прийнято дуже багато нормативно-правових документів так чи інакше пов'язаних з російською агресією. Однак питання про те, якою має бути стратегія України на російському напрямку, залишається відкритим.

Кодифікація, або, простіше кажучи, упорядкування нормативного масиву і, на його основі, розробка середньострокової Концепції відносин з Росією, вкрай необхідні. У такій концепції повинні бути визначені

стан і прогноз двосторонніх відносин, цілі, завдання та перспективи української політики на російському напрямку в середньостроковий період, норми і правила відносин з країною-агресором у всіх сферах – політико-дипломатичній, фінансово-економічній, енергетичній, науково технічній, гуманітарній та ін., умови і механізми можливого врегулювання російсько-українського конфлікту в цілому. Проект подібної Концепції Центр Разумкова оприлюднив ще в 2015 році, і, очевидно, розробка такого роду документу – прерогатива РНБО України.

Але, для початку, потрібен новий Закон про основи зовнішньої політики України – чинний документ застарів і не відповідає сучасним реаліям.

Повна версія [тексту](#)

Співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова Михайло ПАШКОВ

ЧАС “Ч” ДЛЯ ДОНБАСУ

У нинішньому році відбулося кілька знакових подій, які свідчать про можливі зміни в тактиці і стратегії Кремля на донбаському напрямку.

По-перше 18 лютого 2017р. президент Росії підписав указ № 74 про визнання «документів», які видаються «владою» «ДНР / ЛНР» – від паспортів до реєстраційних знаків транспортних засобів. Це акт визнання Росією правомочності органів ДНР / ЛНР.

По-друге, очевидно, за згодою і за вказівкою Кремля, бойовики 1 березня 2017р. захопили 40 великих українських підприємств на території ОРДЛО.

По-третє, 17 березня 2017р. в Лівадійському палаці в Ялті пройшло перше засідання інтеграційного комітету «Росія-Донбас» за участю лідерів ДНР/ЛНР. Проголошено однозначний курс на інтеграцію ОРДЛО в РФ, запропоновано «спецпроект» співпраці Москви з Донецьком і Луганськом у всіх сферах – соціально-економічній, культурній, гуманітарній і тд.

В «республіках» створена своя (русифікована) система «патріотичного» виховання молоді за російськими методиками, що оспівують подвиги повстанців. Пишеться «окрема» історія «республік». Система вищої освіти в «ДНР-ЛНР» повністю зав'язана на РФ. Іде відкрита і тотальна русифікація окупованих територій. Як обов'язкова валюта введений російський

рубль, за яким здійснюються розрахунки і виплати.

Однак, зараз вже цілком очевидно, що провалився план «впихування» в Україну захищених «особливим статусом» ДНР/ЛНР в нинішньому легітимізованому Росією вигляді. Тоді б Росія, з одного боку, звільнилася від ще одного депресивного, зруйнованого регіону, з іншого, – вбудувала б в Україну потужну міну уповільненої дії.

Тобто наданий момент проглядаються три ймовірні сценарії розвитку подій:

1. Сценарій-мінімум «придністровський» – збереження «тліючого»/«замороженого» конфлікту при максимальній неформальній інтеграції республік в РФ.

2. Реальним виглядає «осетино-абхазький» сценарій вересня 2008р., – визнання Росією незалежності «ДНР/ЛНР» і підписання з ними договорів про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу.

3. Сценарій-максимум – «кримський» варіант, який передбачає визнання ДНР/ЛНР і включення їх до складу Росії.

Повна версія [тексту](#)

Співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова Михайло ПАШКОВ

ВПЕРЕД, НАЗАД ЧИ В НЕВІДОМЕ: ЯКИЙ КУРС ВІЗЬМЕ ЄС

Заклик до реформ, який так часто лунає з боку ЄС на адресу України, схоже цього разу стосується самого блоку. Зіткнувшись з безпрецедентними викликами в своїй історії, як-то Brexit, міграційна криза, проблема євзони, підйом правого популізму, російська гібридна агресія, зміна підходу нової адміністрації США до трансатлантичного партнерства, а також відчувши брак як твердої політичної волі керівництва ЄС сприймати та адекватно реагувати на нові виклики, так і ефективних механізмів з їхньої протидії, Брюссель зрештою дійшов висновку, що епоха безтурботної та заможної стабільності завершилася і настав час приймати важливі рішення.

Сьогодні більшість зовнішніх проблем Євросоюзу сигналізують про недостатню увагу до такого важливого напрямку, як спільна зовнішня і безпекова політика, внаслідок чого Брюссель ще на ранній стадії не зміг ефективно подолати проблеми міграції, російської пропаганди, регіональних конфліктів. У результаті вищезазначені проблеми різко загострилися і набули загрозуючого характеру. Тепер ЄС слід активно розвивати як спільну зовнішню політику, так і міграційну політику. Проте це завдання видається не з легких, оскільки саме в цих сферах держави-члени найбільше опиралися обмеженню свого суверенітету і переважно виходили з власних зовнішньополітичних стратегій. Потрібно провести важку роботу, щоб переконати лідерів держав у необхідності посилення спільної зовнішньої політики.

Отже, на 60-му році свого існування ЄС досяг роздоріжжя. Куди далі рухатися: вперед – у напрямі тіснішої інтеграції, назад – повернутися до спільного ринку і відмовитися від інших досягнень чи в невідоме, яке спочатку важко передбачити, чи стане воно рухом вперед чи назад.

З огляду на занурення ЄС у внутрішні проблеми та визначення ним нової ролі в світі інтерес до України буде поступово послаблюватися. Цьому сприяє і повільний темп імплементації Києвом положень Угоди про асоціацію, зокрема у сфері боротьби з корупцією. Тому Україні потрібно негайно час, а ефективно впроваджувати реформи і модернізувати країну, роблячи її конкурентоспроможною та покращуючи власний міжнародний імідж.

Повна версія [тексту](#)

Експерт програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова
В'ячеслав ГОЛУБ

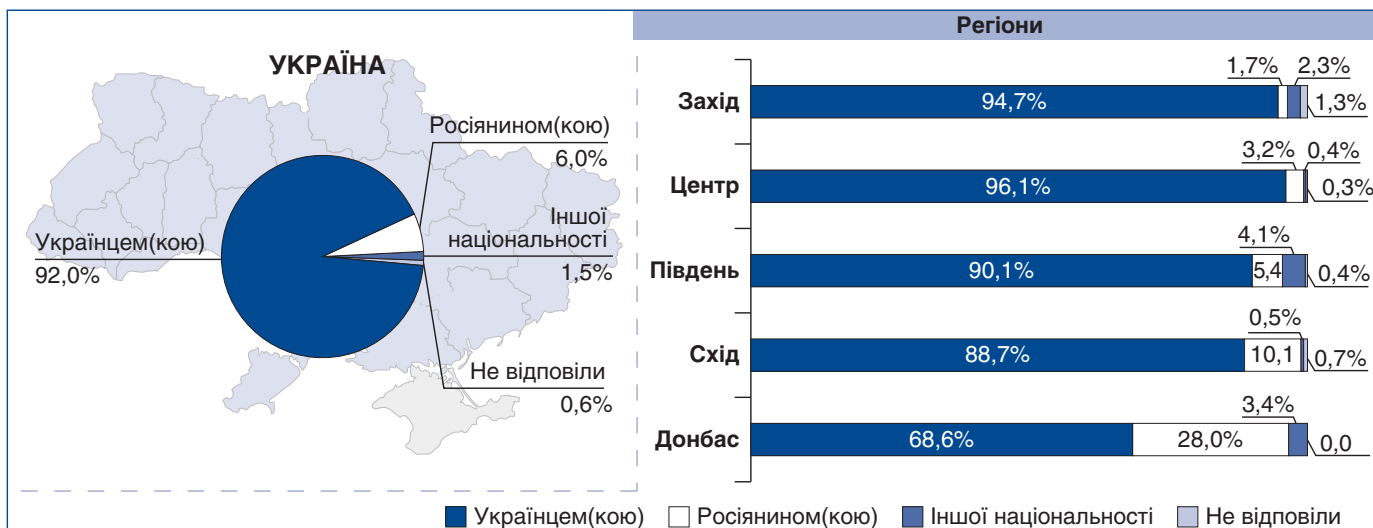

Дослідження проведено соціологічною службою Центру Разумкова спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва з 3 по 9 березня 2017 року в усіх регіонах України за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Опитано 2018 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%.

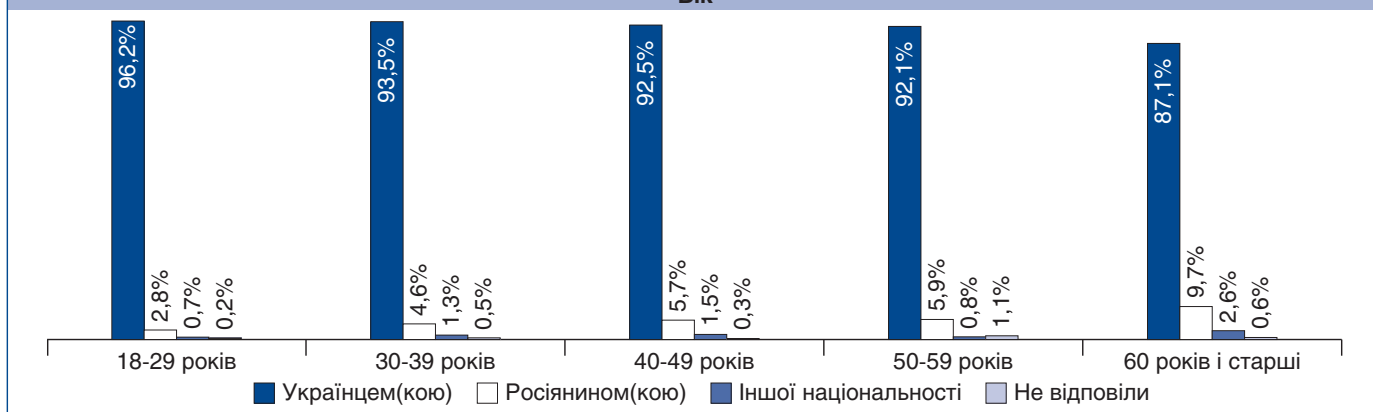
Більш докладно з результатами соціологічних досліджень, проведених Центром Разумкова, можна ознайомитися на нашому сайті <http://www.razumkov.org.ua>.

Ким Ви себе вважаєте за національністю?

% опитаних

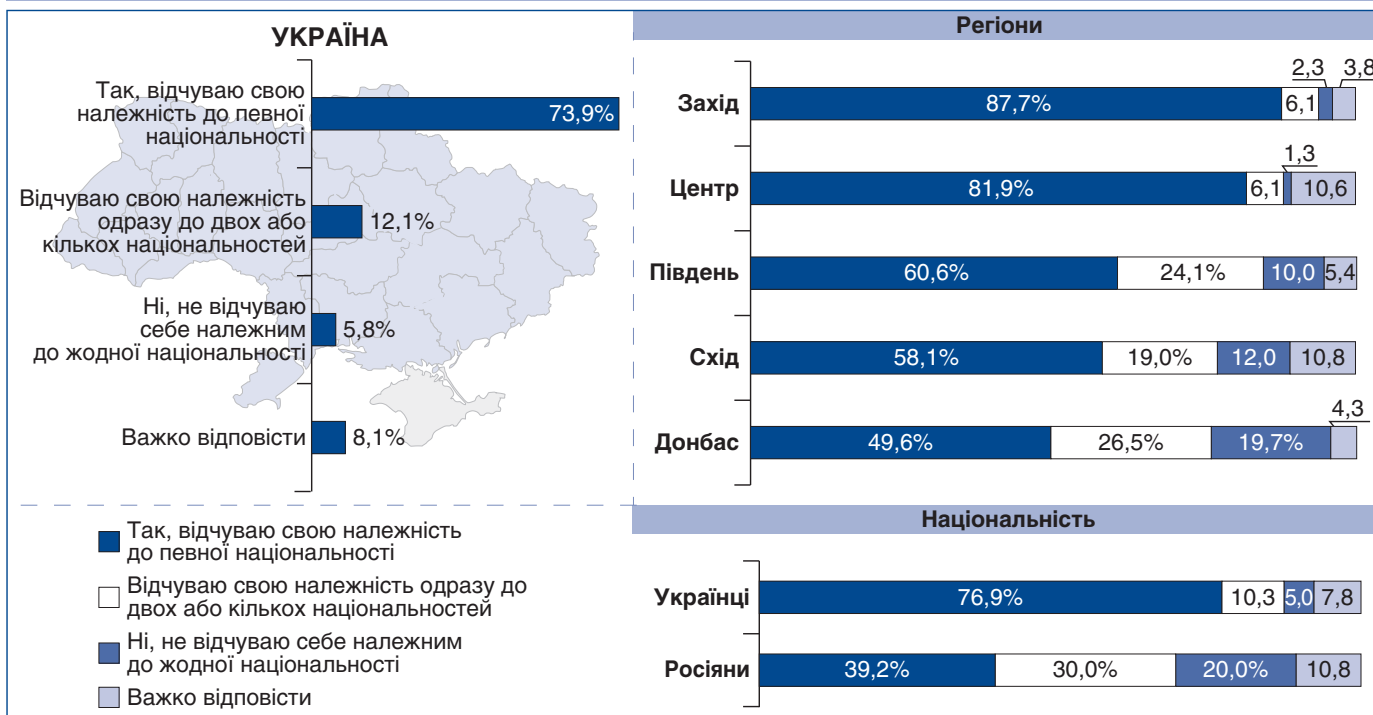

Вік

Чи відчуваєте Ви свою належність до певної національності?

% опитаних

РІЧНИЙ ЗВІТ 2016

2016 рік став роком найбільшої активності Центру Разумкова за його більш ніж 20-річну історію. Дослідження з найактуальніших проблем у економічній, енергетичній, зовнішньополітичній, безпековій, політикоправовій, соціальній сферах здійснювалися за 21 проектом, при цьому, Центр Разумкова чи не першим в Україні звернувся до дослідження впливу кліматичних змін на процеси економічного розвитку. Експерти Центру взяли участь у розробці оновленої енергетичної стратегії України до 2035 року.

Авторитетний світовий рейтинг аналітичних центрів "2016 GLOBAL GO TO THINK TANK", який щороку готує Програма аналітичних центрів та громадянського суспільства Інституту Лаудера Університету Пенсильванії (США), відніс Центр Разумкова до п'ятірки найкращих аналітичних центрів Центральної та Східної Європи (та на 55 місце зі 175 найкращих аналітичних центрів світу). Це – найвищий показник в Україні.

Значна частина пропозицій і рекомендацій, наданих органам влади за результатами проектів, були враховані в законопроектах, указах Президента, постановах Уряду. Експерти Центру активно надавали консультації Уряду та окремим міністерствам, комітетам Верховної Ради України, підрозділам Адміністрації Президента України та секретаріату РНБО України, входили до складу громадських консультативно-дорадчих органів.

Посли іноземних держав в Україні (зокрема, Кореї, Австрії, Швеції, Великої Британії, Норвегії, Німеччини), представники зарубіжних організацій, аналітичних центрів, провідних світових мас-медіа були нашими частими гостями.

Розпочалася процедура набуття повноправного членства Центру Разумкова у Транс'європейській асоціації політичних досліджень (TEPSA), загальноєвропейській мережі дослідницьких центрів країн Європи, яку ми сподіваємося завершити вже найближчим часом.

Отже, йдемо далі – шляхом сприяння зміцненню громадянського суспільства, подальшого вкорінення демократичних цінностей до створення сучасної правової європейської держави.

*Анатолій ПАЧОК,
генеральний директор Центру Разумкова*

[Завантажити повний текст звіту](#)

ЦЕНТР РАЗУМКОВА ПРОВІВ У ВАШИНГТОНІ КОНФЕРЕНЦІЮ «УКРАЇНА 2016-2017: ПРОГРЕС, МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ»

5 квітня 2017р. Центр Разумкова спільно з Atlantic Council провели в Вашингтоні спільну конференцію «Україна 2016-2017: прогрес, можливості та виклики». У заході взяли участь посол України в США Валерій Чалий, колишній міністр фінансів України Наталія Ярьсько, заступник секретаря РНБО Олександр Литвиненко, заступник генерального директора з аналітичної роботи — директор політико-правових програм Юрій Якименко, директор економічних програм Центру Разумкова Василь Юрчишин, співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Олексій Мельник, науковий консультант Центру Разумкова з правових питань Віктор Мусіяка, Голова Ради Центру Разумкова Павло Пинзеник, сенатор Роб Портман.

Багато фахівців, політологів, політиків зібралися разом для того, щоб дати відповідь на запитання «Як Україні вийти із ситуації, в яку вона потрапила,

зважаючи на тривалу агресію РФ, а також анексію Криму?».

Напередодні цієї конференції українська делегація побувала у Міжнародному республіканському інституті, де зустрілася із регіональним очільником цієї організації. Він повідомив, що сенатор республіканець Джон Маккейн сказав, що Україна і надалі залишатиметься основним пріоритетом для інституту і, що підтримка України не припиниться і буде продовжуватися і надалі. Втім Україні також показали моменти, на які потрібно звернути значну увагу, зокрема на проведення реформ.

[Детальніше про подію](#)

ЦЕНТР РАЗУМКОВА ВЗЯВ УЧАСТЬ У ВСЕСВІТНЬОМУ САМІТІ АНАЛІТИЧНИХ ЦЕНТРІВ - 2017

1-3 травня у м.Йокогама (Японія) пройшов Глобальний саміт аналітичних центрів, який був організований Інститутом азійського банку розвитку (ADB), Програмою аналітичних центрів та громадянського суспільства Інституту Лаудера Університету Пенсильванії (TTCSPP) та Азійським банком розвитку (ADB).

У ньому взяло участь більше 140 провідних експертів і мислителів з більш ніж 90 кращих аналітичних центрів світу з понад 40 країн. Україна на Саміті була представлена Центром Разумкова в особі директора економічних програм Василя Юрчишина.

Учасники обговорили широке коло питань, серед яких були: виклики глобалізації, всеосяжне економічне зростання, бідність і нерівність, діяльність аналітичних центрів та громадянського суспільства в епоху попультуризму.

Василь Юрчишин взяв участь у дискусіях присвячених питанням і завданням аналітичних центрів у розбудові сучасного світогляду, економічного зростання і розвитку.

[Детальніше про Саміт](#)

УЧАСТЬ У СЕМІНАРІ В МАДРИДІ

21 квітня 2017р. у м. Мадрид (Іспанія) відбувся семінар «Україна та її європейські перспективи у 2017р.», організований Королівським інститутом Елькано (Іспанія) у партнерстві з Посольством України в Іспанії.

Від Центру Разумкова у роботі семінару взяла участь співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Олексій Мельник, директор енергетичних програм Володимир Омельченко, провідний експерт політико-правових програм Віктор Замятін. В ході семінару обговорювалися теми ролі, яку Україна відіграє у європейській безпеці, стану реформ в Україні, можливостей української енергетичної галузі для прискорення процесу європейської інтеграції.

ВІДБУВСЯ КРУГЛИЙ СТІЛ «ОСНОВНІ ЗАСАДИ І ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СПІЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ»

12 квітня 2017р. відбувся круглий стіл «Основні засади і шляхи формування спільної ідентичності громадян України», який проводився Центром Разумкова в рамках третього етапу проекту «Формування спільної ідентичності громадян України в нових умовах: особливості, перспективи і виклики». Проект реалізовано спільно з Представництвом Фонду Конрада Аденауера в Україні та Програмою європейського партнерства «Матра» МЗС Нідерландів.

В заході приймали участь представники законодавчої та виконавчої влади, науковці, державні та незалежні дослідники та експерти, а також представники зарубіжних посольств та міжнародних організацій.

На Круглому столі були презентовані результати загальнонаціонального соціологічного (2016 респондентів) та експертного (105 експертів) опитувань Центру, які характеризували ціннісний вимір ідентичності громадян України, а також бачення основних засад і механізмів реалізації державної політики у цій сфері.

Учасники круглого столу обговорили механізми формування загальної ідентичності громадян України. Центром Разумкова також були представлені основні положення концепції формування загальнонаціональної ідентичності громадян України.

[Завантажити Інформаційно-аналітичні матеріали до Круглого столу 12 квітня 2017р.](#)

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ «АНТОЛОГІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ»

20 квітня 2017 Центр Разумкова презентував книгу «Антологія конституційного процесу у сучасній Україні». У ній зібрана вся історія становлення Конституції у її сучасному вигляді та багато нормативно-правових документів, у тому числі унікальних, розташованих у хронологічному порядку – усі проекти змін до Конституції, постанови, закони, висновки тощо. Автор-укладач книги – Віктор Мусіяка, науковий консультант з правових питань Центру Разумкова. Книгу видали за підтримки представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні. «Це видання розраховане на лідерів громадської думки, академічне середовище, і, сподіваюся, наших колег по цеху, які потім зможуть ретранслювати квінтесенцію цих думок і поширювати їх серед громадян. Це – місія їх завдання цього видання», – розповів Юрій Якименко, заступник генерального директора з аналітичної роботи – директор політико-правових програм Центру Разумкова, під час презентації книги в Українському кризовому медіа-центрі.

Антологія буде доступна у паперовій, а також в електронній версії на сайті Центру Разумкова у розділі «Наші видання».

[Детальніше про подію](#)

[Книга «Антологія конституційного процесу у сучасній Україні»](#)

ЕНЕРГЕТИЧНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: ПІДСУМКИ 2016 РОКУ

У цьому виданні міститься комплексний аналіз функціонування енергетичної галузі України у 2016р. Так, зокрема наведено фактичні показники роботи галузі за секторами – газ, нафта та нафтопродукти, вугілля, електроенергія, – та їх порівняння з 2015р. Узагальнено підсумки роботи кожного сектору з визначенням здобутків, прорахунків і втрачених можливостей, а також вказано основні законодавчі ініціативи як ухвалені, так і ті, що знаходяться у стані проектів.

Окремий розділ видання присвячено питанню енергоефективності, оскільки впродовж останніх двох років питання енергозбереження та ощадливого використання енергетичних ресурсів в Україні набуло надзвичайної актуальності. Враховуючи важливість забезпечення населення якісними та доступними житлово-комунальними послугами, в окремому розділі проаналізовано питання тарифоутворення у секторі житлово-комунальних послуг.

Комплексний аналіз стану і проблем розвитку вітчизняної енергетичної галузі Центром Разумкова видається вдруге і може бути використано під час розробки рекомендацій з підвищення ефективності державної політики у сфері енергетики.

Над матеріалом працювали: Катерина Маркевич (автор-укладач), Алла Чернова (керівник редакційно-видавничого відділу – редактор), Ганна Пашкова (редактор-коректор), Тетяна Овсяник (дизайнер-макетувальник).

Брошура «[Енергетична галузь України: підсумки 2016 року](#)»

ЗУСТРІЧ ЕКСПЕРТІВ ЦЕНТРУ РАЗУМКОВА З НАДЗВИЧАЙНИМ І ПОВНОВАЖНИМ ПОСЛОМ ЛАТВІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНІ

25 квітня 2017р. у Центрі Разумкова відбулася зустріч експертів Центру з Надзвичайним і Повноважним Послом Латвійської Республіки в Україні паном Юрісом Пойкансом. Генеральний директор Центру Разумкова Анатолій Рачок ознайомив пана Посла з основними напрямками діяльності Центру Разумкова та проінформував про досвід співпраці з аналітичними центрами Республіки Латвія.

В ході зустрічі відбувся обмін думками стосовно актуальних питань, що стосуються внутрішньо-політичної ситуації в Україні, перебігу та перспектив врегулювання російсько-українського конфлікту, міжнародних факторів впливу на події в Україні.

Учасники зустрічі підтвердили взаємну зацікавленість у розвитку співробітництва, обговорили конкретні пропозиції стосовно активізації взаємодії Центру Разумкова з державним та неурядовими структурами Латвійської Республіки.

ЗУСТРІЧ З ПРЕДСТАВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ АКАДЕМІЇ КОРЕЇ

20 квітня 2017р. в Центрі Разумкова відбулася зустріч з делегацією Республіки Корея у складі представників Національної дипломатичної академії Кореї: Кімом Хьонвуком (Департамент Американістики), Чжо ЯнгХьоном (Науково-дослідний відділ Азіатсько-Тихоокеанського регіону) та Квак Сурьон (Посольство Республіки Корея в Україні).

Центр Разумкова під час зустрічі представляли співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Михайло Пашков, директор військових програм Микола Сунгуровський та експерт програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки В'ячеслав Голуб. Обговорювалися перспективи розвитку відносин в геополітичному трикутнику США-Україна-Росія, шляхи врегулювання конфлікту на Донбасі та ситуації в Криму з огляду на дію зовнішнього фактору, перспективи українсько-російських відносин, а також можливості запозичення корейського досвіду у тривалому співіснуванні з ворожою державою.

За результатами зустрічі було домовлено започаткувати співпрацю щодо реалізації спільних проектів у різних сферах.

ЗУСТРІЧ ЗІ СТУДЕНТАМИ З НІДЕРЛАНДІВ ТА УГОРЩИНИ

27 квітня 2017р. в Центрі Разумкова відбулася зустріч зі студентами Інституту суспільних наук Роттердамського університету (Нідерланди) та Центральноєвропейського університету (Угорщина).

Центр Разумкова на зустрічі представляли провідний експерт політико-правових програм Віктор Замятін, експерт політико-правових програм Арсен Стецьків, експерт економічних програм Катерина Маркевич та експерт програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки В'ячеслав Голуб.

Представники Центру Разумкова ознайомили закордонних гостей із діяльністю Центру, основними проектами в рамках політико-правових, економічних, енергетичних програм, а також програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки.

Після сесії запитань і відповідей відбулася жвава дискусія щодо шляхів майбутнього розвитку України, ефективної імплементації внутрішніх реформ та підтримки європейського вибору України.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ЕКОНОМІЧНИХ І ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА РАЗУМКОВА
Адреса: 01015, Україна, Київ, вул. Лаврська, 16
Телефон: (044) 201-11-98, факс.: (044) 201-11-99
Зворотній зв'язок: newsletter@razumkov.org.ua